

Conferentie

NGO'S IN EEN VERANDERENDE WERELD

Netwerkoeverleg NGO's i.o.

21, 22 en 23 november 2005
Banketzaal Hotel Torarica, Suriname

EEN ANDERE WERELD IS MOGELIJK

De uitdagingen voor NGO's

Glenn Sankatsing

Caribbean Reality Studies Center - www.crscenter.com

I. Inleiding

De beste organisaties die de mensheid heeft voortgebracht zijn de Olympische Spelen en de NGO's. In een wereld met zoveel machtswellust, egoïsme, onrecht, oorlog en ellende, valt de rol van NGO's nog duidelijker op. Laat ik daarom beginnen met u allen als vertegenwoordigers van NGO's en van de civil society van Suriname van harte welkom te heten op deze conferentie, die kan leiden tot diepgaande reflecties over uw werk, uw toekomst als organisatie en de uitdagingen waar u voor staat.

Elk van u weet wat het sleutelbegrip 'civil society' betekent, totdat ik u de volgende vraag stel: "Wat is het verschil tussen 'civil society' en gewoon 'society'. Is civil society een bijzondere samenleving of deel daarvan? Als er geen verschil is, waarom doen we dan moeilijk met nog een term. Als er wel verschil is, bestaat er dan iets als een non-civil society of an uncivil society?"

Elk van u weet wat een NGO is, een niet-gouvernementele organisatie. Is de maffia een NGO? Natuurlijk niet, maar het probleem begint al in de naam. In plaats van te zeggen wat het wel is, zegt de naam ons wat het niet is met een negatieve definitie "non-governmental". En dat is een enorme vergaarbak, waarvoor je snel een heleboel uitzonderingen moet maken. Commerciële bedrijven, kerken en Al Qaeda moeten er toch niet bij zijn? In dat geval moet je NGO's definiëren als "non-governmental, non-criminal, non-profit, non-religious organizations". De Surinaamse Voetbal Bond zit er dan nog steeds bij, maar die zie ik niet in de zaal. De vraag is natuurlijk waarom zeg je dan niet gewoon wat je wel bent? Een antwoord daarop is dat de NGO's behoren tot de civil society, maar waar dat voor staat was ook niet duidelijk. Een scherper definitie is hier dus op zijn plaats.

Laten we, om verder te kunnen, even uitgaan van wat wij gevoelsmatig rekenen tot NGO's. Het werkterrein van NGO's in de wereld strekt zich uit tot zaken als de bescherming van slachtoffers en kwetsbare doelgroepen, het waarborgen van mensenrechten, het behoud van de natuur, biodiversiteit en ecologisch evenwicht, het hooghouden van morele waarden en de vrede. Eén motivatie ligt aan al die activiteiten en inspanningen ten grondslag en geldt als basismotto van alle NGO's. "Een andere betere wereld is mogelijk." Dat is een prachtige toekomstvisie. Maar een 'vision' heeft alleen dan nut, als die gevolgd wordt door een strategie en actie die realisatie mogelijk maken. Anders is het alleen maar contraproductief, zoals een bestaande statement waarschuwt: "Vision without implementation is hallucination."

II. Kernprobleem van NGO's

Zonder af te dingen op de positieve rol van NGO's, hun sociale doelstellingen en de bereikte resultaten, leggen we nu de belangrijkste vraag van de NGO's, zowel lokaal, nationaal als mondiaal, open op tafel voor een eerlijke en kritische analyse door deze conferentie. Heeft het werk van NGO's als nettoresultaat erin geresulteerd dat die andere betere wereld dichterbij is gekomen? Het antwoord is: "Nee!" Met al hun goede werk zijn NGO's niet in staat gebleken om de negatieve krachten in de wereld te pareren of de baas te zijn, en gaat het steeds verder bergafwaarts met de mensheid. Met de NGO's komt die andere betere wereld niet dichterbij, ook niet in Suriname. Waar kan dat aan liggen, als de bedoelingen toch zo zuiver zijn?

Het grote probleem van NGO's zit in de "N". Ze zijn niet-gouvernementeel, streven niet naar macht en zijn bijna allergisch voor de politiek. NGO's willen de wereld, die steeds meer op een hel gaat lijken, veranderen en redden. De samenleving veranderen is een politiek doel. Maar NGO's willen dat bereiken zonder een tastbare bijdrage te leveren dat de macht via een echte democratie in handen komt van democratische krachten. Ze willen dat doen zonder politiek. NGO's zijn apolitieke politieke organisaties die in symbiose kunnen leven met een autoritaire democratie. Dit is een dubbel dilemma dat ik aan de conferentie voorleg, omdat het om een oplossing smeekt. "You cannot change the world without taking power".

NGO's zeggen aan hun doelgroep: "Wij zijn geen politieke organisatie en blijven ver van de macht. Macht corrumpeert, staatsmacht in hoge mate, het leidt altijd tot zelfzuchtige elites. Onze taak is vanuit onze doelgroep de zaak nauwlettend te volgen en steeds krachtig onze stem te laten horen, wanneer het belang van de doelgroep eronder lijdt. Je kunt de duivel toch niet vervangen, dus moet je hem zoveel mogelijk controleren en zijn actieradius beperken. Wij zullen de samenleving veranderen door voor gewone mensen op te komen en met hen te werken, maar we houden ons niet bezig met wie de macht krijgt." En daarna moedigen de NGO's de mensen aan om te gaan stemmen bij verkiezingen, waar ze vaak moeten kiezen tussen kwaad en erger, in een in discrediet geraakte politieke arena, die als

belangrijkste principe hanteert dat je eerst kapot moet maken, voordat je kunt bouwen. Het volk heeft daardoor geen geloof meer in politieke partijen.

Dit blijkt overduidelijk uit de recent verschenen onderzoeksresultaten van Barómetro Iberoamericano 2005, een geautoriseerd jaarlijks Internationaal Onderzoek dat zich uitstrekt over alle Iberische landen.

PERCENTAGE VAN HET VOLK DAT VERTROUWEN HEEFT IN DE POLITIEK EN IN NGO'S
(Barómetro Iberoamericano 2005)

	% van de bevolking	
	Politieke partijen	NGO's
Uruguay	41	59
Venezuela	40	34
Spanje	25	60
Portugal	24	54
Puerto Rico	18	40
Guatemala	15	23
Dom. Republiek	14	29
Peru	13	-
Chili	12	36
Panama	12	42
Brazilië	11	33
Colombia	11	30
Argentinië	9	33
Mexico	9	40
Costa Rica	7	38
Paraguay	7	44
Bolivia	6	32
Ecuador	3	27

Suriname is een zinkend schip. Dat laat slechts twee mogelijkheden open: of het zinkend schip verlaten of het schip van zinken behoeden. Veel NGO's schijnen met een derde optie

bezig te zijn, namelijk de kajuit van het zinkend schip van binnen mooi verven, terwijl het water reeds onder de deur binnensijpelt. Men zal niet als analfabeet verzuipen, maar nog net op open zee de teksten kunnen lezen van de nooduitgang.

De kern van ons huidig probleem als samenleving is het ontbreken van goed bestuur in handen van eerlijke, onbaatzuchtige en oprechte democraten, die niemand van participatie uitsluiten en ons collectief lot centraal stellen. Als wij daar als gemeenschap niet voor kunnen zorgen, is dit land verloren. In Suriname wordt steeds het kaf van het koren gescheiden, en vervolgens gooit men het koren weg. Dat koren is terechtgekomen in de NGO's. De tijd is aangebroken dat het koren in beweging komt, weigert verder in de marge te blijven staan en opstaat voor een proces van maatschappelijke herordening waar dit land naar smacht. Een volgend discussiethema dat ik dit conferentie voorleg is de bijdrage van de NGO's om het schip van zinken te behoeden.

NGO's zijn zowel nationaal vanuit de civil society als internationaal vanuit de World Social Movement in een grote impasse geraakt. Om te begrijpen hoe het zover gekomen is dat de NGO-beweging het gevaar loopt zich steeds verder te marginaliseren, is het van belang een blik te werpen op de oorsprong en historie van het fenomeen civil society en van NGO's.

III. Geschiedenis en ontwikkeling van civil society en NGO's

'Civil society' is geen universeel verschijnsel dat kenmerkend is voor alle samenlevingen, maar in werkelijkheid is zij een uitvloeisel van de Westerse traditie en een product van de moderne westerse staat. In China heeft men nog steeds problemen om de term te vertalen in het Chinees, want het verschijnsel is wezensvreemd aan de Chinese geschiedenis en sociale evolutie en past zelfs niet in de logica van hun taal.

Het ontstaan van de moderne staat in het Westen vond plaats door het breken van de traditionele groepsbanden, door een proces van detribalisatie, desocialisatie en extreme individualisering. De stam- en andere collectieve verbanden werden kapot gemaakt en het principe van individuele vrijheid werd tot in het extreme doorgevoerd. Solidariteit moest plaats maken voor wedijver, en egoïsme werd tot een deugd verheven. Maar geen enkele samenleving kan bestaan zonder collectief en sociaal leven. Die samenleving zou sociaal uiteenvallen en geen cultuur kennen, omdat cultuur alleen maar in een groep kan bestaan nooit bij een los individu.

Civil society, die niet kan bestaan in de traditionele samenleving, is het antwoord op de moderne samenleving vanuit een drang tot recollectivering. Dat slaat op een weigering dat elke persoon als onafhankelijk wordt gezien los van de rest, in een drang om terug te gaan naar integratie in groepen die collectief opkomen voor hun belangen en solidariteit als basis hebben. In dat proces krijgt een sterke staat met centraal gezag het geweldsmonopolie over een afgebakend grondgebied waaraan alle andere machten ondergeschikt gemaakt worden.

Die behoefte aan collectieve verbanden, organisaties van personen met gelijkgerichte belangen leidde tot het ontstaan van civil society, als collectief antwoord op een individualistische samenleving. De vorm die dat aannam is een bundeling in een autonome organisatie los van de staat, onafhankelijk van politieke organisaties en profit organisaties (kapitaal). Hun taak is te zorgen voor checks and balances als de counterpart voor de macht en dwang van de staat en de drang naar winstbejag van het kapitaal, om zo kwetsbare groepen te beschermen en rechten en nationale belangen veilig te stellen. De civil society, waarvan de NGOs een belangrijke uitingsvorm zijn, koestert daarom grote argwaan tegenover de staatsmacht, die als structureel oligarchisch, elitair en zelfzuchtig wordt gezien. De strategie of ambitie van de NGO is daarom niet om de staatsmacht te veroveren, over te nemen of te helpen bepalen, maar als bewaker en pressiegroep, misstanden aan de kaak te stellen, te strijden voor mensenrechten en het milieu te beschermen. Civil society komt dus voort uit de noodzaak van “regeneration of community out of soulless atomised societies”. De Westerse modernisering bracht een “society without community” De opkomst van de civil society streeft naar een “society with community”. Het is dus een reconstitutiepoging van de gemeenschap binnen de moderne staat.

Het is van belang om een scherpe afbakening te maken van de termen staat, natie, overheid, regering en land, die vaak door elkaar gebruikt worden, maar de tijd laat dat hier niet toe. Twee zaken, die van belang zijn voor Suriname, wil ik u in dit verband wel even voorhouden.

Natie, een term die zijn oorspong vindt in “geboren worden” (gerelateerde woorden zijn nascere, nascimento, native), is gebaseerd op etniciteit, wat niet altijd overeen komt met staat. Zo is de Kurdische natie verspreid over verschillende staten. In Europe is de staat in grote lijnen voortgekomen uit de natie, vandaar de name nation state. Bij ons is het precies andersom gegaan. De koloniale staat werd hier neergeplant als instelling voor effectief koloniaal beheer. Via nation building moesten we met een potpourri van overal proberen de natie te verzinnen. Wij zijn dus geen nation states, maar state nations. Jammer dat er zoveel boekenkasten vol geschreven werden over de ‘nation state’ in onze landen, een geïmporteerde term die helemaal niet klopt. Zelfs de termen nationaal en internationaal zijn in zekere zin misleidend, want hoewel ze afgeleid zijn van natie hebben ze betrekking op de staat. Internationaal is interstatelijk. Een herinterpretatie vanuit het concept state nations zal niet zonder effecten zijn voor het concept civil society.

We zagen dus dat de civil society overal groeide om antwoord te geven op de natuurlijke drang naar integratie en collectief gedrag. Dit was mede de oorzaak van de schrikbarende groei van het aantal NGO’s in de afgelopen decennia. Deze opmerkelijke wildgroei is gelegen aan een aantal ontwikkelingen in de afgelopen halve eeuw, die terug te voeren zijn tot grote frustraties van vernieuwingsinitiatieven en het wegvallen van werkbare alternatieven.

De opties vanuit het Marxisme kwamen in grote crisis, na de val van het Socialistisch blok en vooral met de daaropvolgende alleenheerschappij van het neoliberalisme, dat tegenwoordig wordt aangeduid met de onzinnige term ‘unipolaire wereld’, want polair impliceert altijd dat er twee polen zijn. Talloze oorlogen en een geglobaliseerd neoliberalisme, dat een enorme ravage aanricht, onder de armsten van de aarde is het resultaat. Als gelet wordt op de extreme gevolgen van de huidige mondiale concentratie van macht vraag je je in gemoede af aan welke kant van de Berlijnse muur de gevangenis eigenlijk was.

De mogelijkheden voor maatschappelijke, politieke en economische veranderingen waren gedecimeerd. Alle ontwikkelingsmodellen die gepresenteerd waren in een halve eeuw waren volledig mislukt. Revolutionaire en bevrijdingsbewegingen werden meedogenloos onderdrukt en bestreden, zoals in Chili en Nicaragua. Een falende en corrupte staat decimeerde ook de potentiële nationalistische opties vanuit de eigen werkelijkheid en een mislukte dekolonisatie bracht ons tenslotte van de wal in de sloot.

De hoop dat het verdwijnen van de polarisatie en de toenadering tussen Oost en West de vrede en de wereld ten goede zou komen ging in rook op, met name voor onze landen. De vraag rees of het einde van de Koude Oorlog de kleine landen ten goede zou komen. Een oud spreekwoord in Swahili geeft ons het antwoord. “Whether elephants make war or love, it is always grass that suffers”.

Dit is de atmosfeer waarin een groot deel van de NGO-beweging, zoals we die nu kennen, ontstond, uit een diepe frustratie met machthebbers die zonder moreel gezag het bestuur van onze landen en de wereld in handen hadden, zonder het nationaal of menselijk belang op de eerste plaats te stellen. Er werden daarom nieuwe wegen uitgezet om op te komen voor de belangen van mens en samenleving, zij het op een heel ander vlak. NGO’s richtten zich rechtstreeks zonder tussenkomst van de staat of de regeringen op de brandende vraagstukken van vandaag, die we kort zullen aanstippen.

IV. Sleutelvraagstukken van onze wereld

Drie sleutelvraagstukken belagen de mensheid van vandaag en vragen elk dringend om een oplossing. Als we één daarvan missen is dat het einde van de wedstrijd voor de mens. Ze zijn het milieuvraagstuk, het vraagstuk van ontwikkeling en het fundamentalisme. De oplossing kan alleen maar worden gevonden als ze worden beschouwd vanuit hun historische wording. Al die grote problemen die de mensheid vandaag bedreigen zijn terug te voeren tot één woord ‘domination’.

Dit is een uitgebreid thema dat de hele evolutie van de mensheid raakt, en ik zal het slechts illustreren aan de hand van een schematisch overzicht dat ik helaas, gezien de andere onderwerpen, maar kort kan bespreken. (Slide)

In Genesis 1:28 staat: And God blessed them, and God said to them, “Be fruitful and multiply, and fill the earth and subdue it; and have dominion over the fish of the sea and over the birds of the air and over every living thing that moves upon the earth.”

Hieruit haalde de mens de rechtvaardiging voor zijn drang naar dominantie van de natuur, de mens, en de mind. Drie jaar heb ik vruchteloos geworsteld met de vraag hoe een verhaal van de schepping zo'n destructieve passage kon bevatten, totdat ik het boek in handen kreeg van de Braziliaanse bevrijdingstheoloog Leonardo Boff “Ecology and Liberation”. Die opdracht, zo argumenteerde Boff, was gegeven aan de mens voor de zondeval. Namens zijn schepper moest hij als hoeder van de aarde (dat is de betekenis van Adam) heersen over de schepping als ‘dominus’, wat ‘heer’ betekent. En toen wees Boff op een vers, waar ik wel eens gebruikt van heb gemaakt op fora over sustainable development.

De oudste statement over sustainable development komt niet van het Brundtland Rapport maar uit Genesis 2:15: “The Lord God took the man and put him in the garden of Eden to cultivate it and care for it”, soms vertaald door “to till and keep it”, om haar “te bewerken en te bewaren”. Dat is exact het tegendeel van de drievoudige dominantie. Men heeft deze duidelijke tekst die pleit tegen elke vorm van destructie wel gelezen maar gewoon weggemoffeld. Een verdraaiing van het boek Genesis heeft dus geleid tot de weg van dominantie die nu de overleving van de mens bedreigt.

De enorme groei van de NGO's moet is het licht gezien worden van deze drie grote vraagstukken waar de mensheid voor staat. Het is het antwoord van de civil society, enerzijds, op een falende staat die door een kleine elite wordt gecontroleerd en een falende internationale orde die het machtsmonopolie in handen kreeg. Voor een groot deel is de enorme groei van NGO's te wijten aan frustraties in de linkse, revolutionaire, reformistische en innoverende bewegingen, waardoor een grote migratie plaatsvond richting NGO's, die allergische reacties vertonen voor alles wat met staatsmacht te maken heeft.

Ondanks het wereldwijd netwerk van NGO's, is de wereld per saldo bezig in een ijltempo te gronde te gaan. Als deze trend zich voortzet, zal de dynamische NGO-beweging zich wereldwijd verder marginaliseren, een fiasco worden en haar historische rol verliezen. Steeds minder zal men zich iets aantrekken van allerlei internationale forumdiscussies die geen bedreiging vormen voor de status quo. Tientallen miljoenen mensen demonstreerden niet zo lang geleden wereldwijd tegen de oorlog in Irak zonder enig effect. Hoe zijn NGO's in zo'n moeilijk parket terechtgekomen, en waar zit de oplossing?

V. Development-envelopment paradigma en democratie

Een centrale vraag is in welke mate NGO's bijdragen aan de ontwikkeling van onze landen. Alle ontwikkelingstheorieën van de afgelopen vijftig jaar zijn mislukt, zonder uitzondering. Het nieuwe development-envelopment paradigma brengt daar verandering in. Een

sinaasappelpit kun je water geven en beschutting om een stevige sinaasappelboom te worden, maar een appelboom wordt die nooit. Development kun je niet brengen, maar is altijd van binnenuit. Vijfhonderd jaar vond vanuit het Westen een proces van envelopment plaats, wat je met een envelop doet, waarbij onze landen worden ingekapseld en geïncorporeerd in een dynamiek van elders, waardoor wij niet konden groeien vanuit een eigen project.

‘Envelopment’ was het proces dat onder andere was gebaseerd de loochening van cultuur, want de indiaan was geciviliseerd als hij afstand deed van zijn eigen cultuur en de Westerse omarmde. Context werd geloofend, want het Westen bezat universele, contextvrije kennis. De loochening van de evolutie pleitte ervoor dat men zijn eigen evolutionair proces stopzette en via copy-paste de Westerse introduceerde. De loochening van de geschiedenis stelde dat de geschiedenis van het Westen gelijkstond met de wereldgeschiedenis. Het resultaat was dat onze samenlevingen werden gereduceerd tot een aanhangwagensamenleving, een trailer society, die zonder een eigen motor werd voortgesleept naar de bestemming van een ander. We werden “remote controlled societies”.

Development is de mobilisatie van de eigen potenties in interactieve respons op de natuur, het milieu en de hulpbronnen, gericht op realisatie van een eigen project. Je kunt je alleen ontwikkelen - letterlijk betekent dat van wikkels ontdoen - vanuit je eigen genen en nooit vanuit de genetische codes van de ander. Voor development is het noodzakelijk dat de groep of samenleving het lot in eigen handen houdt (command over the own destiny), zonder dat er sprake is van envelopment, waarbij paternalistisch van bovenaf de koers wordt bepaald.

De implicatie is dat development toegepast op maatschappelijke en politieke processen altijd uitmondt in een democratische werkwijze. Zonder echte democratie is development onmogelijk. De koppeling tussen development en democratie is noodzakelijk voor de NGO om het hoofd te kunnen bieden aan de drie grote vraagstukken waar de mensheid voor staat: milieuproblematiek, envelopment en fundamentalisme. Development zonder echte democratie vervalt in envelopment. Democratie is de absolute sleutel voor ontwikkeling en vooruitgang. Development is onmogelijk zonder democratie. En daarmee komen we op de huidige uitdagingen voor NGO's.

VI. Uitdagingen voor NGO's

We kunnen nu de belangrijke uitdagingen voor de NGO's op een rijtje zetten die aanknopingspunten kunnen vormen voor de discussie.

1. Het democratisch gehalte van NGOs

Het democratisch gehalte van NGOs is een essentiële vereiste. Het merendeel van de NGOs zijn geen democratische maar zelfgeproclameerde organisaties onder een niet-gekozen en

moeilijk af te zetten leiding. Op grond van wat zij beschouwen als de aspiraties en belangen van maatschappelijke groepen, van een volk en van de mensheid als geheel, organiseren zij zichzelf om concrete meetbare doelen te realiseren. Een gevaar voor een paternalistische werkwijze, waarbij eigen waarden, normen en zienswijzen aan de andere worden opgelegd, is niet altijd te voorkomen. Aangezien NGO's moeten bijdragen tot development processen, zullen ze democratisch van aard moeten zijn, anders vervallen ze in envelopment-instellingen, gebaseerd op paternalisme, in plaats van de zelfrealisatie van de doelgroep mogelijk te maken. In de huidige situatie en structuur is de leiding van NGO's vaak in handen van een zelfbenoemde groep personen (zelfpostulatie), vaak in een stichtingsvorm waarbij bestuursleden voor het leven zijn benoemd en via cooptatie aanvulling van het bestuur plaatsvindt, met de nodige gevaren voor inteelt. Er kleven altijd grote risico's en gevaren aan organisaties die gebaseerd zijn op vertrouwen, zoals een uitspraak ons herinnert. *“Vertrouwen is goed, controle is beter.”*

Deze conferentie kan zich buigen over een nieuwe vorm die urgent gewenst is, waarbij NGO's op democratische leest geschoeid worden, een Democratic Non-Governmental Organization (DNGO). In de Filipijnen kwam men tot de conclusie: “We need less NGOs and more mass movements.” Hoe zal zo een DNGO eruit moeten zien? Wat zal het verschil zijn met traditionele volksorganisaties en belangengroepen? Dat zijn vragen die hoog op de agenda moeten prijken.

De democratie van de DNGO zal moeten verschillen van wat gangbaar is in de politieke partijen, die in de regel organisaties zijn die gespecialiseerd zijn in het mobiliseren van mensen die ze kunnen uitsluiten van de macht. Daardoor ontstaat er een grote machtsconcentratie vanuit een autoritaire democratie, waarbij men mandaat heeft om te handelen als een oligarchie, vanuit macht namens het volk, maar zonder het volk. NGO's die niet democratisch zijn vormen een onderdeel van envelopment en dragen niet bij tot development, en kunnen daarom per saldo geen positieve bijdrage leveren.

2. NGO en staatsmacht

NGO's weten niet zo goed hoe ze moeten omgaan met het vraagstuk van de staatsmacht. Je kunt een visie hebben over een andere betere wereld, maar je moet een strategie hebben om die te bereiken. NGO's zullen daarom een oplossing moeten vinden voor hun dubbel dilemma van apolitieke politieke organisatie die in symbiose leeft met een autoritaire democratie.

Iemand noemde de NGO heel plastisch Neo-Gouvernementele Organisaties, een door de staat getolereerd en ondersteunde beweging. Grote delen van de NGO beweging zijn inderdaad gepromoot door de status quo, en door de bestaande orde zowel nationaal als internationaal gefinancierd, getolereerd en geïnstitutionaliseerd. In plaats van zich te wortelen in een development proces vanuit de basis, treedt men in een partnership met de regering als

manager van de staat, zelfs als die volksvijandig is, waardoor NGO's in plaats van development instellingen vervallen tot envelopment organisaties.

De oplossing is, van de ene kant, de positie van de NGO om het onafhankelijk en autonoom blijven tegenover staat en kapitaal nimmer ter discussie te stellen, maar van de andere kant een tastbare bijdrage te leveren om goed en onbaatzuchtig bestuur te bereiken. Hierdoor kunnen NGO zich, met behoud van de eigen doelstellingen en focus op de eigen doelgroep, beijveren voor een echt democratisch tot stand gekomen macht, waarbij de stem van het volk niet gescheiden is van het lot van het volk. Van de andere kant mag de NGO-beweging op geen enkele wijze een barrière vormen voor mensen die bewust zijn gemaakt of geworden en opstaan vanuit een democratisch proces van onderaf dat zich kenmerkt door participatie op grond van hun eigen belangen en middels mobilisatie van de eigen potenties. De NGO-beweging mag niet allergisch zijn voor het machtsvraagstuk en moet een oplossing vinden hoe om te gaan met het vraagstuk van politieke macht. Een heroriëntatie en herdefinitie van de NGO is nodig, om niet te vervallen tot de status van een onbetekenende organisatie.

3. NGO als development agency

NGO's moeten development agencies zijn vanuit de juiste conceptie van development. Wanneer hulp van buiten verwordt tot de slagader, is er sprake van envelopment, ongeacht de eigen inbreng. We moeten alleen die hulp accepteren die zichzelf overbodig maakt. Hulp die zichzelf vereeuwigt is envelopment, alle goede bedoelingen ten spijt. U kent die wereld beter dan ik met allerlei projecten die vanuit internationale organisaties gepushed worden ter versterking van de civil society en de complicaties vanwege goedbedoeld paternalisme in oeverloze discussies met buitenlandse donoren.

4. NGO en bewustwording

Je kan een volk alleen domineren als je hun mind domineert. Dat is alleen mogelijk als zij ondanks een onhoudbare situatie, geen enkel alternatief zien en het bewustzijn van hun eigen werkelijkheid missen. Hier bestaat een groot en hardnekkig misverstand dat we uit de wereld moeten helpen, namelijk dat bewustzijnsprocessen altijd zeer lang duren en geleidelijk plaatsvinden, waar vaak generaties over gaan. Met een historisch feit zal ik u bewijzen dat dit niet juist is.

Een plantage-eigenaar in Cuba besloot met Pasen, als teken van boetedoening, de voeten van de slaven te wassen in navolging van wat Jesus vlak voor het Laatste Avondmaal deed bij zijn apostelen. Hij plaatste twaalf slaven op een rij en begon één voor één hun voeten te wassen. Vol onbegrip keken de slaven elkaar verschrikt aan. Daarna kregen ze de lekkerste gerechten opgediend waar ze, bij gebrek aan voorkennis, nooit over gedroomd hadden. De week daarop kwamen de slaven in opstand, verbrandden de plantage en doodden de dochter van de eigenaar. Wat in de Westerse geschiedsschrijving geboekstaafd staat als het summum

van ondankbaarheid, was in werkelijkheid bewustwording. Tegenover zijn eigen God erkende de meester dat hij zelfs de mindere was van zijn slaaf. Dus hij was gewoon een tiran, en dat wist hij. Wat twee eeuwen slavernij niet hadden kunnen doen en in nog een eeuw niet zou lukken, geschiedde in vijf minuten. Dit is het empirisch bewijs dat bewustzijnsprocessen niet lang hoeven te duren. Het is niet zomaar een voorbeeld maar een onomstotelijk bewijs dat bewustzijnsprocessen razendsnel kunnen verlopen, waar we goede nota van moeten nemen. Dit historisch feit stelde ons in staat om bewustzijn op zeer praktische wijze te definiëren, zodat zelfs een kind het kan begrijpen. Bewustzijn is het herkennen van een alternatief.

VII. Conclusie

De NGO moet een kwalitatieve verandering ondergaan en evolueren tot een democratische organisatie, die met behoud van de eigen autonomie, identiteit, en programma's, voor de eigen doelgroep opkomt, terwijl zij een tastbare bijdrage levert om de andere betere wereld werkelijkheid te maken. De oplossing is niet een nieuwe politieke partij of beweging van NGO's, zoals een vrouwenpartij, vakbondspartij, en geen loyaliteit aan bestaande partijen, maar een kritische ondersteuning vanuit een onafhankelijke positie, die steeds getoetst worden aan de doelen van de NGO.

Development en democratie gaan hand in hand als een proces van zelfrealisatie: zonder democratie geen development, zonder development geen democratie. Development is nooit mogelijk, als niet het volk zelf maar anderen paternalistisch over zijn toekomst beslissen en controle hebben over zijn bestemming. Als het lot niet in eigen handen is, is het niet mogelijk om de eigen potenties te mobiliseren voor de realisatie van een eigen project. Dan is er onvermijdelijk sprake van envelopment. Als de belangrijkste stakeholder, het volk, wordt gemarginaliseerd, is development een onmogelijkheid en echte democratie uitgesloten. Dan gaan we precies de verkeerde kant op, in de richting van de afgrond, die we in Suriname steeds dichterbij naderen.

De oplossing kan alleen komen wanneer de macht voortkomt uit een echte democratische beweging van onderen af, als manifestatie van een proces van development. Alle andere opties, waarbij het volk zijn lot niet in eigen handen heeft, leiden tot oligarchie, dictatuur en tyrannie. De NGO's staan nu voor een tweesprong om te marginaliseren of te excelleren. De NGOs kunnen met behoud van de eigen autonomie en doelen als belangrijke katalysator optreden om een democratische vernieuwingsbeweging op gang te brengen en een ruggesteun te geven, waardoor een schip dat gedoemd lijkt te zijn onder te gaan, van zinken kan worden behoed. Dan zullen NGO's met trots kunnen zeggen: "De andere betere wereld die mogelijk is brengen we binnen handbereik."